

Etik Toplum İlişkisi

Etik davranışlar ve ahlak önce aileden öğrenilir. Aile toplumun temelidir. Aile içerisinde davranış biçimleri ile teorik ahlak öğretisinin uyumlu olması gerekmektedir. Aksi takdirde bireyin ahlaki gelişimi olumsuz yönde etkilenir. Toplumu oluşturan bireyler olduğuna göre tek, tek bireylerin ahlaki gelişimlerinin ortalaması toplum ahlakını oluşturur. Buna göre bazı toplumlarda ahlaki olarak iyi sayılabilecek davranış biçimleri başka toplumlarda kötü olarak nitelenebilir. Toplumsal yaşam içinde herkesin üzerinde anlaştığı, gittikçe genişleyen ortak bir değerler sistemine ihtiyaç vardır. Toplumsal yaşama temel oluşturan bu etik değerler, toplumda çekişen ve çatışan tarafların hiçbir ortak yanı kalmadığında bile ortak tutamak durumundadır. Kimse onlara karşı çıkamaz. Örneğin dürüstlüğü değil de yalancılığı ya da sahtekârlığı kimse öneremez. Sadakat yerine ihaneti, adalet yerine haksızlığı kimse değerli göremez. Fakat gerçek adaletin, sadakatin, dürüstlüğün ne olduğu sürekli bir tartışma konusudur. İnsanlar en uygunsuz davranışlarını bile ahlaki sınırlar içinde göstermeye çalışırlar. Bir davranış değerlendirilirken onun ahlaki değerlerle çelişip çelişmediği önemlidir. Sonuçta bir insandan beklenen öncelikle onun etik kurallara uymasındır. Bir toplumun üyesi olmanın ilk koşulu, var olan ahlaki çerçeveyi kabul etmektir. Toplumsal yaşamın diğer kuralları, örneğin; yasalar uyulması zorunlu kurallardır. Toplum gerçekte sosyal kurumlar ve sosyal ilişkilerden meydana gelen bir ağ olarak düşünülebilir. Dolayısı ile toplumu oluşturan, toplumda insan ilişkilerini düzenleyen ana unsurlar; norm, kültür, değer, hukuk, ahlak, etik ve din olarak belirtilebilir.

Etik davranışın toplumsal temelini oluşturan etkenler ise üç başlık altında toplanabilir.

Kültür

Değerler

Normlar

Kültür, bir toplumun yaşayış biçimini, dilini zevklerini, yazını, folklorunu, sanatsal etkinliklerini, öz olarak yaratıcı gücünü kapsamaktadır. Bireyler, içinde yaşadıkları grup, toplum ve kültürün sunduğu değerleri, kültürleşme yoluyla öğrenirler. Çünkü kültürel değerlere uygun davranmayan bireylerin toplumca dışlandığı, benimsenmediği göz ardı edilmemelidir. Toplumun her kesiminde yaşayan insanlar, olumlu ve dengeli ilişkiler kurabilmek için insan ilişkilerini düzenleyen kültürel değerleri bilmek ve yaşamlarına katmak durumundadırlar. Kültür, insanın yarattıklarının tümüdür. Geniş kapsamlı olarak bakıldığında kültür, bir toplumun tüm yaşam biçimidir. Toplumun duygu, düşünce hareketlerinden oluşan kalıplar, kültürü oluşturur. Değerler, bireyin yaşamındaki farklı etmenlere yüklediği önemdir. Değer, birey için önemli her türlü düşünce yapısı, obje veya etkinlik olarak da tanımlanabilir. Değerler, bireylerin düşünce, tutum duygu gibi tüm davranışlarını yönlendiren birer ölçüt olarak kabul edilir. Değerler toplumsal bütünlüğün ayrılmaz bir ögesini oluşturur. Bireyin toplum içinde dengeli yaşayabilmesi için toplumda yerleşmiş değerlerin neler olduğunu bilinmesi gerekir. Değer yargıları, bireylerin düşünce, tutum, duygu v.b. tüm davranışlarını yönlendiren ölçütler olarak

kabul edilir. Değer yargıları, toplumsal bütünlüğün ayrılmaz bir parçası olduğu gibi aynı zamanda toplumsal yaşantıdır. Değişen koşullar, bir kısımlı değer yargılarının düzenlenmesine neden olur. Bu nedenle birey, yaşadığı çağa uyabilmek için geçerliliği kalmamış olan değer yargılarına sahip çıkmaktan sakınmalıdır. Normlar; değerlerin, belirli rollerle ilişkili olarak ele alınması ve uygulanmasıyla oluşur. Norm; karşılıklı hak, görev ve sorumlulukların belirlenmesinde kişiye yol gösterir. Bireyin tutum ve davranışları norma göre değerlendirilir.

Normlar düzeni sağlayan ölçütler bütünüdür. Normlar sayesinde toplumsal düzen kurulup, sürdürülerek bireyler mutlu kılınmaya çalışılır. Bilindiği gibi normlar, kültürel değerlerden kaynaklanır. Normlar, belli bir grup içindeki bireylerin ilişkilerini düzenler ve eylemlerine yön verir. Normlar, genellikle değerlerin yansımasıdır ve bir grubun tüm üyelerince paylaşıldığı için kolektiftir. Bazı normlar diğerlerinden daha fazla ciddiye alınır, çünkü bunlara karşı gelindiğinde uygulanacak yaptırımlar daha ağırdır. İnsanların toplum içindeki davranışlarına yön veren kurallar ve normlar vardır. Toplumsal norm; toplumsal yaşamda kişi ve grupların tavır ve davranışlarının nasıl olması gerektiğini belirleyen ve yaptırımlarla desteklenen ortak toplumsal kurallardır. En az iki insanın yaşadığı her yerde norm vardır. Normlar yazılı ve yazısız olmak üzere ikiye ayrılabilir. Yazılı normlar; yasalar, tüzükler, yönetmelikler biçiminde yetkili organlarca düzenlenir ve yürürlüğe konulur. Gerektiğinde yazılı normlar değiştirilir. Yazılı normlarla devletin ve toplumun düzeni sağlanır. Yazısız normlar; örfler, adetler, töreler, gelenek ve göreneklerdir.

Yaygın ve nüfusun büyük bir bölümü tarafından uzun zamanlardan beri tekrar edilip gelen ve açıklanan nitelikleri taşıyan normlara “adet” deniyor. Bu niteliği taşımakla beraber, yüksek derecede değerlendirmeye konu olan sosyal normlar ise “örf” olarak adlandırmakta. Örflerin bir zamanlar doğru saydığı davranışlar sonradan yanlış kabul edilebilirler. Örneğin, kan davası, başlık parası vb.

Gelenek; bir toplumda, eskiden kalmış olmaları nedeniyle saygın tutulup, kuşaktan kuşağa iletilen kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, töre ve davranışlar, anane olarak tanımlanmaktadır. Görenek; herhangi bir davranışı ya da hareketi eskiden beri gördüğü gibi yapma alışkanlığıdır. Görgü kuralları; uyulması gereken ayrıntılı biçimler, formalitelerdir. Bu kurallar insanın sosyalleşmesi süreci içinde öğrenilirler.

Kaynak: Meslek Etiği, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki Eğitimi Ve Öğretimi Güçlendirilmesi Projesi, Syf: 11-14 Ankara, 2006.